

О. В. Ленський

Чехови

i

Линтварьови

О. В. Ленський

Чехови і Линтварьови

Власне видавництво
2010
Суми

ББК 63,3 (4 Укр – 4 Сум)

ЛЗЗ

Ленський О. В.

**ЛЗЗ Чехови і Лінтварьови / О. В. Ленський. – Суми:
Власне видавництво, 40 с. : іл.**

У книжці розповідається про перебування родини Чехових на Луці у садибі Лінтварьових, про оцінку А. П. Чеховим Лінтварьових, про музей А. П. Чехова в садибі Лінтварьових і про сучасний стан садиби.

У книжці використані світлини автора, фотографа краєзнавчого музею І. Ю. Ройченка, а також відомі дореволюційні світлини садиби Лінтварьових з різних краєзнавчих зібрань.

Згідно з законом, при використанні матеріалів з книжки, посилання на автора обов'язкове.

Ленський О. В., 2010

„Линтварёвы – прекрасный материал...”

Місто Суми в кінці XIX ст. стабільно розвивалося. Його економіка ґрунтувалася на розвитку торгівлі, виробництві рафінаду, машинобудуванні, металообробці. Значним поштовхом для зростання економіки було будівництво залізниць. Все частіше в Сумах стали зупинятися театральні трупи, які мандрували між Москвою, Києвом, Харковом. В місті почав діяти стаціонарний театр „Швейцарія”. Багато сумчан здобувало собі музичну освіту в Москві, Петербурзі, Харкові.

Домашнє музикування було широко розповсюджене і стало нормою побуту великих прошарків, особливо інтелігенції. У Сумах було багато сімей, де систематично музикували. Особливо велике місце займала музика у Кагадєєвих і Лінтварьових. Ці родини стояли в центрі музично-культурного життя не тільки Сум, а всього Сумського повіту. Постійним партнером Л. П. Кагадєєва був учитель з Білопілля, обдарований високопрофесійний віолончеліст А. Ф. Коршиков. В їхньому репертуарі – сонати для віолончелі і фортепіано Бетховена, Боккеріні, Брамса, Вебера, Мендельсона, Рубінштейна. Музика разом з літературою займала центральне місце в житті сім’ї Лінтварьових. Молодший син Георгій Михайлович, банківський службовець, талановитий піаніст, вчився в Московській консерваторії у М. Рубінштейна.

Завдячуючи Л. П. Кагадєєву і Г. М. Лінтварьову в м. Сумах знали майже всі симфонії і опери в перекладі для фортепіано в 4 руки. В музичне коло сім’ї Лінтварьових входило декілька місцевих меломанів. Серед них скрипаль-аматор Щербаненко і мешканець села Глибного (тепер Краснопілляський район), флейтист Олександр Гнатович Іваненко, що вчився в Московській консерваторії, друг родини А. П. Чехова. Він познайомив письменника з родиною Лінтварьових. З приїздом письменника музичне життя у Лінтварьових стало ще більш інтенсивним. У нього включилися віолончеліст з Великого театру, на той час студент Московської консерваторії, Маріан Ромуальдович Семашко, письменник К. Баранцевич, артист П. Свободін, співачка і педагог Л. Мізінова, поет О. Плещев та інші. „Вечорами в великому будинку грають і співають”, – писав з Сум А. П. Чехов видавцю О. С. Суворіну 30.05. 1888 р.

Зробивши декілька подорожей із Сум в Охтирку, Глибне та ін. А. П. Чехов також одержав багаті музичні враження. „Які весілля траплялися на нашому шляху”, – писав він – „Яка чудова музика чулася в вечірній тиші... Тутешній мужик і розумний і музикальний”.

У 1889 р. в Ромнах побував Антон Павлович. „З нудьги, – писав Чехов О. М. Плещеву, – пішов потягтися по місту. Пригадую, сиджу в саду, темно, холоднеча страшна, нудьга гаспидська, а за рукою стіною актори репетирують якусь мелодраму”.

Лучанська садиба Лінтварьових відносилася до архітектурно-ландшафтних комплексів. Протягом XVII-XIX ст. Лука була цілком самостійним поселенням – спершу слобода, а потім – село. Лука належала Герасиму Кондратьєву. Частина Луки, яка безпосередньо прилягала до підніжжя Липецького (Липенського) городища, мала назву „Куліші”. Ними у другій половині XVIII ст. володів сенатор і генерал М. Б. Самойлов, який протягом 1780-1790 рр. збудував тут панський мурований будинок, який потім неодноразово перебудовувався. Цей будинок і став основою садибного комплексу. З 1790 р. садиба належала поручику М. К. Лаврентьєву, а з 1825 р. – його небожу П. М. Лінтварьову та його нащадкам. Ці Лінтварьови були нащадками козацького сотника Андрія Марченка й відігравали провідну роль серед сумського дворянства.

Збереглися відомості про 128 представників цього роду. Вони пов'язані з іншими родами, до яких належали: Ахумови, Антонови, Гармсени, Грани, Григорови, Трутовські, Сандери, Чикаленки.

З усієї садиби залишилися дерев'яний західний флігель, мурований східний флігель і великий будинок, все інше втрачене. Припускають, що архітектором садиби міг бути П. Ярославський.

У садибі, під час перебування там Чехова (1888, 1889, 1894) виконувалися твори Глінки, Бетховена, Гріга, Чайковського. Ось як писав про садибу А. П. Чехов: „Місцевість постична, флігель просторий, чистенький, меблі зручні, їх удосталь. Кімнати світлі й гарні, хазяї, мабуть, люб'язні. Ставок величезний, з версту завдовжки. Видно, риби у ньому до біса. Пахне у ньому чудово, сад старий-пристарий”.

Садиба Лінтварьових

Особливо теплі стосунки у Чехова склалися з Георгієм Михайловичем Лінтварьовим, меншим сином Олександри Василівни. Він народився приблизно 1865 р. Закінчив Харківське реальне училище, а пізніше вчився в Московській консерваторії. У 1890-х рр. працював у різних установах Сумського повіту, двадцять років був губернським гласним. Член І державної Думи Росії. За поглядами – конституційний демократ. Помер у Харкові між 1941-1943 р.

Про Георгія Чехов писав: „Жорженька – талановита людина. Зі всіх піаністів, скрипалів, диригентів, барабанщиків і сурмачів, яких я тільки знав на своєму віку, Жоженька єдиний видався мені художником. У нього є душа, є відчуття, є погляди”.

У листі до О. Суворіна від 30 травня 1888 р., А. Чехов писав про Георгія: „Второй сын – молодой человек, помешанный на том, что Чайковский – гений. Пианист. Мечтает о жизни по Толстому”.

Три сестри Наталія, Зінаїда і Олена спонукали Антона Павловича назвати свою драму „Три сестри”.

Характеристику власниці недільної школи Наталії Михайлівни Лінтварьової дав А. П. Чехов у листі до О. Суворіна від 30 травня 1888 р. „Третья дочь, кончившая курс в Бестужевке, молодая девица мужского телосложения, костистая, как лещ, мускулистая, загорелая, горластая... Хохочет так, что за версту слышно. Страстная хохломанка. Построила у себя в усадьбе на свой счет школу и учит хохлят басням Крылова в малороссийском переводе. Ездит на могилу Шевченко, как турок в Мекку. Не стрижется, носит корсет и турнюр, занимается хозяйством, любит петь и хохотать, и не откажется от самой шаблонной любви, хотя читала „Капитал” Маркса, но

замуж едва ли выйдет, так как некрасива...". Народилася Наталія Михайлівна приблизно в 1863 р., а померла у Сумах 17 лютого 1943 р. Деякі краєзнавці стверджують, що її було поховано біля Іллінської церкви.

Наталія Михайлівна

Учні школи Н. Лінтварьової і „подмастера модно-портняжного ремесла“. Перший ряд (слева): Байдак Прасковія Панасівна, Дорошенко Наталія, Віра Луцук (?), Рибальченко Ірина Максимівна, Марія Чернова; стоять: Слетченко (?), Марія Уманцева.

У листі до О. Суворіна від 30 травня 1888 р. А. Чехов писав про Зінаїду Лінтварьову: „... старшая дочь, женщина врач – гордость всей семьи и, как величают её мужики, святая – изображает из себя воистину что-то необыкновенное. У неё опухоль в мозгу; от этого она совершенно слепа, страдает эпилепсией и постоянной головной болью. Она знает, что ожидает её, и стойчески, с поразительным хладнокровием говорит о смерти, которая близка...“.

В тому ж листі А. Чехов писав про Олену Лінтварьову: „...Вторая дочь – тоже женщина врач, старая дева, тихое, застенчивое, бесконечно доброе, любящее всех и некрасивое создание. Больные для неё сушая пытка, и с ними она мнительна до психоза... Она занимается усердно хозяйством и понимает его во всех мелочах. Даже лошадей знает... Очень любит семейную жизнь, в которой отказала ей судьба, и, кажется, мечтает о ней; когда вечерами в большом доме играют и поют, она быстро и нервно шагает взад и вперед по тёмной аллее, как животное, которое заперли. Я думаю, что она никому никогда не сделает зла, и сдаётся мне, что она никогда не была и не будет счастлива ни одной минуты...“.

З Зінаїдою і Оленою А. П. Чехов брав участь у лікуванні мешканців Луки і навколишніх сіл.

У листі до О. Суворіна від 30 травня 1888 р. А. Чехов писав про власницю садиби Олександрі Василівні Лінтварьову „... мать старуха, очень добрая, сырая, настрадавшаяся вдоволь женщина; читает Шопенгауера и ездит в церковь на акафист; добросовестно штудирует каждый № „Вестника Европы“ и „Северного вестника“ и знает таких беллетристов, какие мне и во сне не снились; придаёт большое значение тому, что в её флигеле жил когда-то художник Маковский, а теперь живет молодой литератор; разговаривая с Плещеевым, чувствует во всем теле священную дрожь и ежеминутно радуется, что сподобилось видеть великого поэта...“.

Олександра Василівна Лінтварьова, вроджена Розальон-Сошальська

У листі до Суворіна від 30 травня 1888 р. А. Чехов писав про Павла Лінтварьова: „Старший сын, тихий, скромный, умный, бесталанный и трудящийся молодой человек, без претензий и, по-видимому довольный тем, что дала ему жизнь. Исключен из 4 курса университета, чем не хвастает. Говорит мало. Любит хозяйство и землю, с хохлами живет в согласии”. Пізніше Павло Михайлович закінчив юридичний факультет Петербурзького університету. Павло Михайлович Лінтварьов двічі обирався головою управи Сумського повітового земства. Павло Михайлович і його дружина Антоніна Фоківна (дівоче прізвище Бурлей) в буремний 1905 р. входили до редакційного бюро газети „Сумський голос”. За революційну діяльність Павло Михайлович буде засуджений. Помре під час операції.

Павло Михайлович

Антоніна Фоківна

Дружні стосунки Павла Михайловича з селянами. Сільське свято в садибі Лінтварьових. З цієї світлини магазин Реньєн випустив листівку.

Поділяючи захоплення родини Лінтварьових українською культурою, А. П. Чехов писав, що йому близькі їхня „...любов к теплу, к костюму, к языку, к родной земле”.

Із листа А. П. Чехова до літератора і видавця М. О. Лейкіна: „Кроме природы, ничто не поражает меня так в Украине, как общее довольство, народное здоровье, высокая степень развития здешнего мужика, который и умен, и религиозен, и трезв, и нравственен, и всегда весел и сыт”.

Довгий час я не знаходив ніяких відомостей про нащадків Лінтварьових, а потім з передачі по радіо у 2005 р. я дізнався, що Оксана (так назвали в передачі) Лінтварьова-Чикаленко мешкала в Нью-Йорку на 73 вулиці. У свої майже 100 років вона користувалася комп'ютером. В книжці Олександра Козлова вона названа Ксенія Георгіївна. Народилась приблизно у 1909 р. Донька Георгія від другого шлюбу. У 1942–1943 роках виїхала з м. Харків до Західної Європи. Жила у США. Третій чоловік – Чикаленко, син відомого підприємця.

Про Лінтварьових А. П. Чехов писав: „Я хотел бы, чтобы умная и милая линтварёвская семья не прожила свой век зря. Линтварёвы – прекрасный материал; все они умны, честны, знающие, любящие, но всё это погибнет даром, ни за понюшку табаку, как солнечные лучи в пустыне”.

В одному із листів до Лінтварьових А. П. Чехов написав: „...Зажигаю в своём сердце в честь Вашу неугасимую лампаду...”

Родина Лінтварьових мала на Пслі млин, у місті декілька будинків, декілька сотень десятин землі. У 1912 р. в г. „Сумський вісник” було надруковано оголошення про продаж цього млина. З'явилися досконаліші млини, що робили краще борошно. На млині діяв електричний генератор. В 20-х роках млин взяли в оренду кооператори. Світло давали для школи, для населення на сто хат. Плата за одну лампочку складала 5 коп. золотом.

Плата за виготовлення борошна була

найнижча в повіті.

Щоб вижити Лінтварьови шукали додаткове джерело доходів і здавали частину садиби дачникам. Серед них були Чехови, О. М. Плещеев, П. М. Свободін, О. С. Суворін та інші.

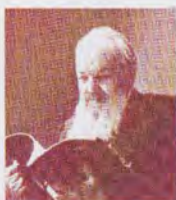
На Луці Чехов працював над оповіданням: „Неприятность”, повістю „Скучная история”, водевілем „Трагик поневоле”, п'єсою „Леший”, певні враження від перебування в садибі Лінтварьових відобразилися в оповіданнях „Красавицы”, „Учитель словесности”, „Человек в футляре”. До нього приїздили поет-петрашевсь О. М. Плещеев, письменники К. С. Баранцевич і І. М. Потапенко, музикант і журналіст О. Г. Іваненко, редактор і видавець О. С. Суворін. Лінтварьови підтримували зв'язок та приймали у себе відомого історика Олександрю Яківну Єфименко, професора В. Ф. Тимофеева, князя Д. О. Хілкова, художників В. Є. Маковського та К. В. Лебедєва, письменника-економіста В. П. Воронцова, який так не подобався Чехову.

У 80-х роках XIX ст. був побудований літній театр „Швейцарія” на 700 місць у місті Суми на лівому березі річки Псел. На тодішній мапі це місце називалося Самодаївщина. У 1889 р. Чехов в цьому театрі дивився п'єсу Невежина „Друга молодість”. Про свої відвідини театру він написав так: „Був у театрі, актори були в таких штанях і грали в таких вітальнях, що замість „Другої Молодості” виходила „Лакейська”. В останньому акті били в барабани”.

Дозвіл на вистави давав і підписував афішу справник Роман Іванович Алфьоров. В його обов'язки входило слідкувати за точністю тексту вистав. Для справника в залі існувало спеціальне місце. Там з Алфьоровим і познайомився Чехов. Роман Іванович у розмовах вживав багато слів паразитів: „мамуня”, „от именно”, „и тому подобное”. Чехов це помітив. Коли в міському театрі поставили чеховське „Предложение” (Сапухін переклав як „Освідчення”), герой вистави поміщик Чубуков повторював слова паразити справника Алфьорова, то публіка у відповідь волила: „Алфьоров”, „Алфьоров”.

О. Я. Єфименко

О. С. Суворін

М. П. Свободін

К. С. Баранцевич

З квітня 1889 р. у Литварьових жив брат Чехова художник, музикант Микола Чехов. Він написав спогади про дитинство братів Чехових. Микола Чехов прожив коротке життя. Родина Чехових подорожувала по навколишніх селах. В с. Липняк біля Чернеччини Микола Чехов познайомився з родиною художників Мосягиних. 17 червня 1889 р. Микола Чехов помер.

Могила М. Чехова

Лучанська церква, де робили похоронну відправу М. Чехову

А. П. Чехов писав: „Погребли на деревенском кладбище, очень уютном и тихом, где постоянно поют птицы и пахнет медовой травой”.

Музейна кімната Миколи Чехова

У Литварьових відпочивала мати Чехова Євгенія Яківна і батько Павло Єгорович. Чехов писав: „В своих поисках дачи я имел единственной целью – доставить удовольствие моей мамаше, отцу, сестре, вообще всей семье, которая заметно тоскует по югу”.

Музейна кімната, яку займала Є. Я. Чехова

П. С. Чехов

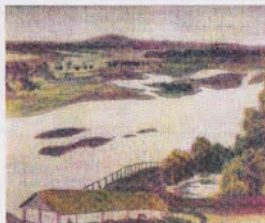
Є. Я. Чехова

А. П. Чехов 1888 р.

А. П. Чехов 1889 р.

Марія і Михайло Чехови малювали лучанські краєвиди: ставок, ферму (вид з городища), флігель, де жили Чехови.

Садиба Лінтварьових. Акварель Михайла Чехова

Мені довгий час не давала спокою моя архівна знахідка – лист Олександри Лінтварьової до Івана Харитоненка.

Найбільше землі родина Лінтварьових нахапалася при Павлі Михайловичу Лінтварьову (нар. 15 грудня 1792 р). Він займав різні посади, в тому числі і секретаря земського суду, і повітового стряпчого. Розробив проект про збір податків з поселення Харківської губернії. Пізніше „изложен им был порядок в разсуждения дел по казенным волостным правлениям который Казённою Палатою в 1828 г. Утвержден и как действие сие отличное по должности стряпчего, поставлено по губернии в пример”.

5 серпня 1829 р. П. М. Лінтварьов звільнився з посади стряпчого. У 1829 р., перебуваючи на посаді стряпчого, був під слідством при ревізії сенатором Горголі у Харківській губернії про зловживання при поставках у 1828 р. волів та фур для 2-ї армії. Разом з іншими чиновниками відданий під суд. Був залишений під підозрою з внесенням запису про підсудність до формулярного списку. 13 листопада 1845 р. на прохання Харківського губернатора Долгорукого імператор повелів не вважати запис про підсудність у формулярному списку перепоною для отримання нагород, окрім знака „беспорочной” служби.

Лист Олександри Василівни Лінтварьової до Івана Герасимовича Харитоненка (мова оригіналу)

„Милостевый государь, Иван Герасимович.

Передавая имение и дом моим детям, оказалось, что мы должны платить за большее количество земли, которой не владели. Причиной тому захват со всех сторон и моя неопытность в ведении своих дел. Из недостающих земель 16 находится в вашем владении. Постараюсь напомнить, при каких условиях это случилось.

Когда Андрей Павлович продал вам свои леса, мой муж был болен, я не имела понятия о своих владениях и границах и не могла оградить их. Но по совершении вами купчей, узнала что семь десятин излишку на Голом Шпиле принадлежат моему мужу. Вам об этом передали. Вы обещали мне их возратить. Но Андрей Павлович узнал об излишку посоветовал чтобы с вас взять. Андрей Филипович Котенко просил указать семь десятин в Лебединском уезде, участок, который не могли найти, и по нашедши их, мне возратить (семь десятин на Голом Шпиле). Я ему указала старика, который и нашел эти семь десятин. За второй участок в девять десятин находящийся в даче Барановской, я вела дело в суде и проиграла. Но что эти девять десятин не принадлежат к владениям Андрея Павловича можно убедиться что по плану, по полюбовному размежеванию. Из этого

следует что юридически Вы может быть и правы, но будь так щедро одарены земными благами не думаю, чтобы Вы не захотели не возратить должного.

С исполнением пожелания остаюсь Ваша покорная слуга.

С. Лука
16 октября 1891 г.”

А. Лінтварева.

Цей лист я знайшов в ДАСО, Ф. 235. – Оп. 1. – Стр. 50. Він до самої справи „Договор между сахарозаводчиками о порядке вывоза сахара за границу” не мав ніякого відношення. Він пролежав у справі 109 років, і жоден дослідник або краєзнавець ним не зацікавився.

Андрій Павлович Лінтварьов народився 20 серпня 1831 р. Титулярний радник (1865 р.), капітан у відставці (1870 р.), колезький асесор (1882 р.). У 1865 р. жив у м. Балта Кам'янець-Подільської губернії. У 1865 р. йому належало у дачах Пушкарівських та Баранівських 198 дес. землі.

Відомості про Андрія Пилиповича Котенка я знайшов тільки частково, як члена землевпорядкувальної комісії при земстві.

Стосунки між родиною Лінтварьових і Харитоненками у подальшому будуть складатися важкувато. Відомостей про повернення землі я не знайшов. На той час Іван Герасимович був тяжко хворий і через півтора місяці він помре. Вирішувати це питання мабуть довелось вже Павлу Івановичу Харитоненку. Звертає увагу рішення суду, яке було прийняте не на користь Лінтварьової. Все це схоже на наші часи, коли бандити відбирають землю у людей, а захистити себе людина у суді не може, бо і суд у нас під бандитами.

Яке прийняв рішення Іван Харитоненко невідомо. Проблеми у Лінтварьових були і з іншими сусідами, які захоплювали в них землю. Мабуть це і стало причиною того, що на початку ХХ ст. родина Лінтварьових притримувалася революційних поглядів, хоча їх відносять за політичними переконаннями до кадетів.

Я шукав докази того що, Чехов знав про цей випадок і використав цю подію. Десь на рівні підсвідомості я пов'язував цю подію з написанням Чеховим п'єси „Вишневі сад”. Події відбувалися у 1891 р., а Чехов останній раз був в садибі Лінтварьових у 1894 р. Зрозуміло, що Олександра Василівна розповіла йому про цю неприємність. Я ще раз детально проаналізував п'єсу. Багато дослідників і до мене наголошували на тому, що у багатьох творах Чехова присутні сюжети, які запозичені з життя місцевого люду, але я хочу навести інші місця, які доводять, що у п'єсі використані місцеві події. Наприклад, лакей Фірт розповідає, що раніше, коли не було залізниці возили сушену вишню на Москву та Харків. Регіон Сум був давнім постачальником вишні, як і Боромля – полуниць. Вишню возили не тільки сушеною, але і вишневі наливки. Вишню возили у Москву, а іноді і до Петербурга. Везли тоді, коли гнали туди і худобу. Фірт був одягнений у стару ліврену і високу шляпу. Зрозуміло, що лакеям діставалося вбрання з панського плеча, яке вийшло з моди. Є світлина де біля Покровського собору стоять коні з кучерами, а на передньому плані, поруч з кучером, людина одягнена у такий одяг, але віком значно молодша.

Потяги, які проходили поруч по залізниці, іноді запізнавалися, що стало причиною для коментарів мешканцями садиби з приводу роботи залізниці. У гості до власниці садиби приходив часто начальник станції.

Брат Любові Андріївни Гаєв був у справах в окружному суді. Сумський окружний суд теж відомий. Старий сад розташований у п'єсі між кладовищем (на той час ще невеличким) і садибою Гаєва, до якої вела вулиця обсаджена тополями. Тут неважко впізнати вулицю Тополянську. Відомо, що „перший” Павло Михайлович, який народився 15 грудня 1792 р., був хрещений у Введенській церкві с. Луки, а у 1839 р. ним була збудована на Луці Іоанно-Предтеченська церква в с. Лука. Можливо, Чехов бачив залишки старої церкви.

Єврейський оркестр (чотири скрипки, флейта і контрабас), про який іде мова у п'єсі, теж був відомий в Сумах. Артистів оркестру запрошували на приватні вечори.

Неважко у дійовій особі Лопакіна побачити певні риси ділової хватки притаманної І. Г. Харитоненку, з яким Чехов був знайомий особисто, бо у п'єсі показаний перехід дворянського майна до ділків Харитоненків.

У 1890 р. Чехов, який їхав на Сахалін так відреагував на нагородження Івана Харитоненка: „Харитоненко одержав зірку. Поздоровляю Суми”. На повідомлення про його смерть він написав редактору ж. „Осколки” М. О. Лейкіну: „Цієї осені померло в мене багато знайомих. Помер, між іншим, цукрозаводчик Харитоненко, з яким я був знайомий. Дуже цікава людина”.

Свого часу Чехов запропонував приїхати на Луку Олександр Гнатович Іваненко, якого він зобразив в образі Єпиходова. Головною героїнею п'єси Чехов вважав бабусю-власницю садиби.

По шампанське посилали на станцію, бо вона була поруч. Ціна „настоящего”, яке привозили з Франції, була 25 крб. за пляшку, а те, яке виготовляли у Криму коштувало 8 крб., і тому герої п'єси, які його купують за 8 крб., не вважають його за „настоящее”.

Святкування дня народження Антоніни Фоківни, дружини Павла Михайловича Лінтварьова (старший син Олександри Василівни), на якому був присутній і Чехов, послугувало написанню оповідання „Іменини”. Звертає на себе увагу острів на р. Псел. Він в оповіданні називається острів Доброї Надії. Візьміть дореволюційну мапу м. Сум і ви побачите, що сьогодні на цьому місці розташовується парк. Острів утворювався двома поперечними та двома поздовжніми рукавами Псла тільки він на мапі позначений як мис Доброї Надії, але це був дійсно острів.

„Но вот наконец пристали к острову Добрай Надежды. Так назывался полуостров, образовавшийся вследствие загиба реки под острым углом, покрытого старой роцей из

берёзы, дуба, вербы, и тополи.” А. П. Чехов вважав мис півостровом. Сам мис був у складі острова.

„На другому березу, против Добраї Надєжди, стояли екипажи приехавшие с провизией.

С екипажей переправлялись на челне.”

Залишки м. Добраї Надії біля стадіону

У 1952-1953 рр. на острів проклали дорогу і організували обласну виставку.

В „Окладной книжке” за 1917 р. я зайшов на вул. Думській, №3 наступних мешканців: Минодору Карлівну, Наталію Сергіївну, Сергія Сергійовича, Тетяну Сергіївну Лінтварьових. У О. Козлова в книжці „Родовід Лінтварьових” вони теж є, крім Сергія Сергійовича. Чоловіком Минодори Карлівни був Сергій Васильович Лінтварьов 1870 р. народження. На мій погляд, мова йде про подорож від однієї родини Лінтварьових до іншої, в якій брав участь А. П. Чехов. Можливо, і острів з мисом Добраї Надії належав Лінтварьовим з вул. Думської, бо влаштувати пікніки на чужій землі мало б хто дозволив.

Ось перед вами будинок, який за сучасною нумерацією рахується під номером 3. Тоді вартість його складала 8 тис. крб. Знаходився будинок від мису Добраї Надії на відстані 100 сажень. Назву вулиці з Думської поміняли на Першотравневу, а потім її частина отримала назву Академічний провулок.

У листах до Линтварьових у 1894 р. А. П. Чехов писав: „ Аббация и Адриатическое море великолепны, но Лука и Псел лучше”. „Вся моя душа на Луке...”. „...я скучаю по Луке”.

Колишній ставок Линтварьових, де ловили рибу, тепер глухе болото, але карасі ловляться

СУМЫ. Видъ Городища

Дорога між
городищем і Пслем, а далі –
млин і садиба Лінтварьових

В одному з листів А. П. Чехов писав: „Вчера в день святого Николая хохлы ездили по Пслу на лодках и играли на скрипках. А какие разговоры! Их передать нельзя, надо послушать”.

Не забув про Луку і О. С. Суворин. Світлини-листівки для Сум і повіту випускало видавництво Контрагенство О. С. Суворина до якого входила фототипія Шерер, Набогольц і К, Москва.

У 1913 р. було вперше в м. Сумах проведене знімання на кіноплівку. Зробили його харківські спеціалісти доктор Міхін, художник Каменев і секретар газети „Утро” Єпіфанський на околицях с. Луки в мастку Лінтварьових. Про цю подію ми дізнаємося з газети „Сумський вісник”.

Зняла свій фільм про чехівські місця на Луці і відома французька фірма братів Пате. Перший показ цього фільму відбувся у Москві в листопаді 1913 р. У фільмі показана садиба Лінтварьових, місцеві мешканці, що товаришували з Чеховим, місця на Пслі і ставку, де любив рибалити Антон Павлович, городище, що розташоване поруч з садибою, навколишня природа.

Кімнати музею А. П. Чехова

Світлини фотографа краснавчого музею І. Ю. Ройченка. З мене в музеї за фотографування вимагали кошти і тому я скористався чужими світлинами. Ось так у нас працюють на культуру і суспільство.

„Вот и кончилась жизнь в этом доме...”

(„Вишнёвый сад”, Лопахин.)

„Ведь я родилась здесь, здесь жили мои отец и мать, мой дед, я люблю этот дом, без вишневого сада я не понимаю своей жизни, и если уж так нужно продавать, то продавайте меня вместе с садом...”

(„Вишнёвый сад“, Любовь Андреевна.)

Сучасний стан садиби Литварьових має дві складові. Оптимістична складова це музей А. П. Чехова. Будівля знаходиться в задовільному стані, хоча новий модерновий паркан дещо спотворює архітектуру тієї епохи.

„Широкая аллея, ведущая по направлению от зрителей в глубину парка к озеру загорожена эстрадою, наскоро сколоченной для домашнего спектакля, так что озера совсем не видно. Налево и направо у эстрады кустарник”. („Чайка“, действие первое.)

Хрест поставили між сараями і туалетом, де на думку неуків-підприємців мусила знаходитися капличка. Ніхто не може дати пояснень, де знаходилася Введенська церква на Луці. На початку XIX ст. багатьох Лінтварьових хрестили в цій церкві. Можливо, її залишки і бачив А. П. Чехов.

Давайте прочитуємо початок другої дії з комедії „Вишневий сад”: „Поле. Старая, покривившаяся, давно заброшенная часовенка, возле неё колодец, большие камни, когда-то бывшие, по-видимому, могильными плитами, и старая скамья. Видна дорога в усадьбу Гаева. В стороне, возвышаясь, темнеют тополи: там начинается вишнёвый сад. Вдали ряд телеграфных столбов, и далеко-далеко на горизонте неясно обозначается большой город, который бывает виден только в очень хорошую, ясную погоду”.

На жодній світлині або акварелі ви не побачите ніякої каплички біля флігеля. Поле – це колишне городище, що розташоване над садибою. Могильні плити – це поховання біля каплички старих власників садиби. Місто, що видно з поля, – це південна околиця міста Суми, що має назву Нове місто. Спробуйте його побачити, ставши біля хреста.

Біль і гнів викликає інша частина садиби, де розташований основний будинок і флігель „терем-теремок”. Мене можна звинувачувати в тому, що я хочу показати цей стан, але в мене викликає велике занепокоєння, що при такому відношенні дебільної і бандитської влади до національного надбання, через певний час, ми можемо позбутися і цих залишків садиби Лінтварьових. У сучасних Лопакіних інші пріоритети. Рубають не тільки парки і сади, а знищують промисловість, народ, що вмирає цілими селами, а над цим усім бучні палаци олігархів.

Дерева, що ростуть у зруйнованій частині, це, мабуть, єдині захисники цих будівель. Осінь надає свого колориту і якоїсь неповторної туги за втраченим.

Руїни теж можуть багато розповісти про плани будівель і про техніку будівництва.

*Уже не мирный уголок,
Где отдыхали от тревог
И суеты столицы душной,
А запустенья тишина
И дум тревожное смятенье...*

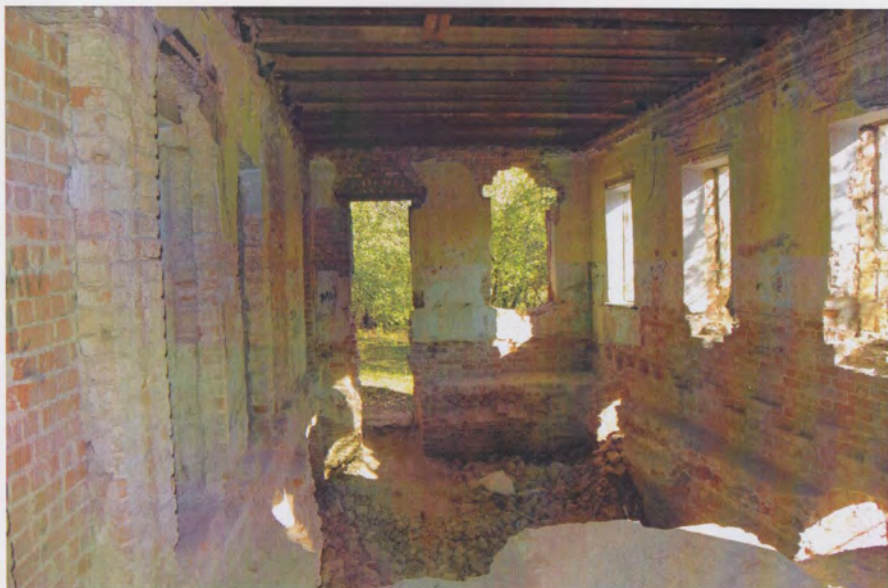

„Гостиная, отделенная аркой от зала. Горит люстра. Слышно, как в передней играет еврейский оркестр...” („Вишнёвый сад”, действие третье.)

„...слышно, как в доме разучивают дуэт на рояле и виолончели.” („Иванов”, действие первое.)

„... она крикнула: „Браво, браво, monsieur Жорж!” (Именины.)

Г. М. Линтварьов і М. Р. Семашко

Так було. Родина Чехових на улюбленому ганку флігеля „терем-теремка” у 1889 р.
Нижній ряд: Є. Я. Чехова, М. Чехова, М. Семашко; верхній ряд: І. Чехов, М. Чехов.

Звіяні вітром...

Злодейства рок
не пощадил
и теремок...

„Слышится отдаленный звук, точно с неба, звук лопнувшей струны, замирающий и печальный. Наступает тишина, и только слышно, как далеко в саду топором стучат по дереву”.

Останні слова вистави „Вишневий сад”

Використана література

Архівні матеріали ДАСО.

А. П. Чехов Собрание сочинений в двенадцати томах. – Государственное издательство Художественной литературы. – Москва, 1956 р.

Буклет Будинок-музей А. П. Чехова в Сумах. – ВТД „Університетська книжка”. – Суми, 2006 р.

О. М. Козлов Родовід Лінтварьових – „Мрія”. Суми, 2006 р.

О. В. Ленський Історія мистецтв Сумщини – Власне видавництво. Суми, 2010 р.

Зміст

„Линтварёвы – прекрасный материал...”.....	3
Кімнати музею А. П. Чехова.....	16
„Вот и кончилась жизнь в этом доме...”.....	21
Використана література.....	40
Зміст.....	40

Науково-популярне видання

Чехови і Лінтварьови

(українською мовою)

Автор і упорядник

Ленський Олександр Васильович

Підписано до друку 01. 11. 2010. Формат 70х90

Папір офсетний. Друк цифровий.

Тираж 10

Видано за власні кошти.

Власне видавництво.

О. М. Плещеев

А. П. Чехову

Цветущий мирный уголок,
Где отдыхал я от тревог
И суеты столицы душной,
Я буду долго вспоминать,
Когда вернусь в неё опять,
Судьбы велениям послушный.
Отрадно будет мне мечтой
Перенестись к семье радушной,
Где тёплый дружеский привет
Нежданно встретил я, где нет
Ни светской чопорности скучной,
Ни карт, ни пошлой болтовни,
С пустою жизнью неразлучной;
Но где в труде проходят дни,
И честный бескорыстный труд
На благо края своего
Ценить умеет тёмный люд,
Платя любовью за него...
Не раз мечта перенесёт
Меня в уютный домик тот,
Где вечером, под звук рояля,
В душе усталой оживали
Волненья давних, прошлых дней
Весны умчавшейся моей –
Ее восторги и печали!
Спасибо, добрые друзья,
За тёплый, ласковый привет,
Которым был я здесь согрет!
Спасибо вам! И если снова
Не встречу с вами в жизни я,
То помяните добрым словом
В беседе дружеской меня.

Чехов Плещееву: „Три тижні , проведені на Луці у Вашому незамінному товаристві, складають одну з краєвих і найцікавіших сторінок моєї біографії.”